

Милан Пашански

Форум за међународни тероризам и транзицију безбедности

ТРАНЗИЦИЈА БЕЗБЕДНОСТИ: ОД ДРЖАВНОГ КА НАЦИОНАЛНОМ КОНЦЕПТУ

Сажетак

У будућем времену, које је – у домену стратешке безбедности а, посебно, на српским геополитичком просторима – већ започело, вредност националних креативних и руководећих елита, мериће се квалитетом одговора на следеће (Хамлетовско) питање: како у светски глобализам уткати наш (српски) национални парцијализам? Не треба посебно образлагати да тако схваћен парцијализам у себи садржи српски витални национални интерес (ВНИ). Овај научни рад болује од озбиљних мањкавости проистеклих, првенствено, из скучености времена и простора, у коме треба дефинисати ову круцијално значајну, изузетно широку и институционално занемарени област, тим пре, што не постоји релевантна литература, која компетентно третира ову тему. Транзиција безбедности (ТБ) је, фигуративно речено, крчење пута кроз џунглу, у чему битан допринос мора пружити “колективна интердисциплинарна памет”, коју ће визионарски усмеравати – да би се кретала у задатим оквирима – ново руководство система безбедности. У том смислу, овај рад, после усмених појашњавања које је аутор спреман да изложи, и стручних саветовања (која би требала уследити), и јасног дефинисања захтева новог политичког руководства земље, може постати путоказ за деловање. Сам рад је веома амбициозно конципиран, а аутор је изабрао пут којим се

ретко, заправо, (не) иде. Наиме, у првом делу рада изложене су теоријске поставке српског концепта националне безбедности, и њене интерактивне и реверзибилне везе са Виталним националним интересом земље. У другом делу рада, аутор се определио за незахвалан посао имплементирања теоријског концепта, и његовог етаблирања кроз нову архитектуру безбедности, чију неопходност су наметнули нови безбедносни изазови, пред којима се налази Србија. У питању је потпуно другачије посматрање концепта безбедности земље, и њеног опстанка и напредовања, у капитално промењеним условима, како у самој земљи, тако и у ужем и ширем окружењу.

Кључне речи: витални национални интерес, транзиција безбедности, нова филозофија безбедности, *apitius terrorandi*, интегрална аполитична безбедност

„ПАРЦИЈАЛНИ ГЛОБАЛИЗАМ”

Већ на самом почетку рада наметнуло се круцијално питање: *шта се налази у фокусу транзиције безбедности?* Интерес свих интереса је витални национални интерес (ВНИ), који је, или би требао бити, *сукус свих сукуса* партијских програма релевантних политичких странака, укратко, конценсус свих битних учесника политичких процеса у земљи.

Огољено до суштине, реализација ВНИ је вишегенерацијски задатак, и представља заштиту и унапређење отаџбине (аполитична категорија без политичких предзнака), без обзира на конкретан, тренутни облик политичког уређења а, посебно, персонализованих политичара, који су – са аспекта значаја и трајања отаџбине – листопадне категорије.

Основни државотворни циљ сваке сувисле нације је вишегенерацијско остваривање ВНИ, односно, заштита отаџбине (коју, поједностављено, чине територија и народ), на ветрометини векова, од различитих облика *редукције*, спровођене од спољног и унутрашњег фактора. При томе, је минимално остварење ВНИ, да отаџбину, какву смо наследили од наших родитеља (у квалитативном и квантитативном смислу) неокрвнелу предамо нашој деци, а максимални циљ је – све преко тога!

И површни поглед на билансе активности прошлих и садашњих генерација (посебно политичких елита и служби

безбедности) у овом погледу је, еуфемистички речено, онеспособавајући, посебно имајући у виду Дамоклово питање: да ли је Космет перфорирани купон на улазници Србије у ЕУ? Шта значи имати правовремено дефинисан ВНИ а, потом, збити редове нације у његовој реализацији, показали су нам примери Хрватске и Космета.

Механизам (инструментариј) за реализацију и заштиту ВНИ је *нови концепт националне безбедности*, који отаџбину штити од суштинских облика редукције, и који у свом фонду-су има *угрожавање суверенитета*.

Стратешка анализа процеса и кретања у Србији - резултирала је са неколико алармантних закључака, који се, првенствено, односе на јачање различитих облика редукције отаџбине, од којих су – само у тезама – најзначајнији:

1. *Редукција територије* (тзв. „*домино ефекат*“: *питање Космета, Рашке области, Војводине, итд*);
2. *Редукција становништва има два аспекта*: а) *квантитативни* (становништво “одлази” заједно са територијом, ратне жртве, “бела куга”), и б) *квалитативни* (одлив “мозгова”);
3. *Редукција националних ресурса*, односно, трајно отуђење националног богатства, по разним основама (извори пијаће воде на планети, где је, према студији УН, још 2015. год живело 2.5 милијарди људи, у пределима без капи пијаће воде”; пољопривредно и грађевинско земљиште, и тд).
4. *Редукција суверенитета народа*, а најдрастичнији пример је тзв. “*инвестирање*” *новца у политику*.

Заједнички именитељ наведених облика редукције је угрожавање суверенитета отаџбине. Да бих боље илустровао овај аспект редукције наводим следећи пример, увелико присутан, у политичком животу Србије: Наиме, по политичкој теорији, носилац суверенитета је народ, те је, тиме, он власник Србије, а грађани, су – сувласници. Народ (преко свог опуномоћеника – шефа државе) расписује *тендер*, звани вишепартијски избори, који спроводи његов *техно-услужни* сервис, који колоквијално називамо државом.

На тај тендер, пред бирачким телом, конкуришу партије са својим отвореним тендер-понудама, одн. изборним програ-

мима. Изборном вољом бирачког тела формира се парламент, који својом законодавном активношћу остварује предизборна обећања дата бирачима.

Потом се, из “сенке” појављују финансијери странака, чији програми нису били на јавној оцени/изборима, тражећи свој део изборног плена. Уобичајено су у питању одређене услуге: намештање тендера крупних јавних набавки; доношење закона по њиховој “мери”, да би накнадно “легализовали” криминалом стечену имовину; а, најчешће, трајно отуђење националних ресурса (на пр. грађевинског земљишта, изворишта воде, и сл) чији је власник народ. Битно је подвући да *политичари немају мандат* да продају а, још мање, поклањају националне ресурсе, јер се, за то, мора тражити (путем референдума) мишљење изворног власника – народа.

Посебна опасност настаје “улагањем” новца у “куповину” посланика, који су, у међувремену – процесом *европеизације наше балканизације* - постали власници/трговци сопствених мандата. Томе прибегавају партије које нису прешле цензус, па тако настоје да постану тзв. парламентарне странке, или странке, које на тај начин – у политичкој комбинаторици - доприносе превази у скупштинским прегласавањима. Све то води настајању озбиљне опасности, која се може назвати *ретуширање примарне изборне воље грађана*, што је *драстична редукација суверене народне воље* изражене у изборном процесу. На тај начин “купљени” посланици заступају неки нови политички програм, који није био на увиду бирачком телу или, одлуком бирача, није прешао цензус. Из наведеног произилази да безбедносни систем мора бити тако компонован да се, у домену редукације суверенитета, бави изворима финансирања странака (и уопште “улагања” новца у политику), јер страначке вође узурпирају право да “у име народа” крчме – без референдума – његову имовину, и сакате његова суверена права.

ТЕРОРИЗМОГЕНИ ФАКТОРИ

Све анализе безбедносних параметара указују да се у Србији, у овом тренутку, води рат за преузимање кормила земље у наредној деценији. Више него икада раније присутна је субверзивна делатност, и јачајућа спрега страног фактора и његових унутрашњих ослонаца, који настоје (и, спорадиично, успевају) да се ставе, у функцију дестабилизације земље,

безбедносне аспекте актуелних социјално-политичких турбуленција.

За садашњу Србију карактеристично је снажно и неконтролисано бујање тзв. *тероризмогенних фактора*,¹⁾ од којих су неки наслеђени из прошлости. Под њима подразумевам све оне чиниоце – социјалне, политичке, економске, моралне, психолошке, и др – који утичу на стварање политичке климе (као презасићеног раствора) из које настаје (кристализацијом) политичко насиље и тероризам.

Такво стање генерише три, узајамно повезане, кризе (политичку – економску - моралну), од којих је свака исходиште наредне, а које, такође, повратно, узајамно стимулативно, делују у социјалном ланцу акције, реакције и коакције.

То све има за последицу стварања друштвене климе, у којој млади, способни и образовани људи – који су за углед – све теже, или никако, не проналазе своје место у друштву, што кумулативно води преовлађујућем губљењу поверења у државу, чији су атрибути растућа корупција (посебно у судству), аморалност, манипулација, избијање афера на највишим нивоима, политичко-“пословне” ликвидације, нестанак линије разграничења између политичког надземља и подземља, међусобни рат домаћих безбедносних служби или њихових „одметнутих“ оделења у функцији ухођења и дискредитовања политичких противника, а по, наводном, налогу “непознатих” налогодаваца, о чему сведочи више афера прислушкихвања највиших државних функционера.

Сви ти процеси имају за последицу ерозију угледа и ауторитета државе, и личности које их персонификују, јер постаје очигледно да актуелни систем “непротетраневане демократије” не обезбеђује једнакост социјалних шанси, заснованих на способностима и квалитетима младих људи.²⁾

1) Проф. др Милан Пашански је 1983. год. установио категорију *animus terrorandi* (А.Т.), чије присуство (или одсуство) у конкретном акту оружаног насиља, овај квалификује као терористички (или нетерористички). Дефиниција: А.Т. је политички мотивисана намера да се систематском применом аката оружаног насиља остваре планирани политички циљеви. Он подразумева свест о политичким циљевима и средствима, чијом применом се ти циљеви остварују. Шематски приказ А.Т. чини узрочно-последична повратна тријада: средства - мете - циљеви (политички), које, без изузетка, садржи сваки терористички акт, извршен од памтивека до данас. (Милан Пашански, докторска дисертација *Угрожавање безбедности дипломатско-конзуларних представништава и добара која користе, као и средстава транспорта и везе, актима међународног тероризма у периоду од 1946. до 1984. године*, Универзитет у Љубљани, 1986, стр. 60-63).

2) Јован Ђорђевић, *Политички систем*, Савез удружења правника Југославије, Београд, 1967, стр. 80-91 и 731-736.

Ако се томе дода и “синдром изневерених нада и проиграног поверења” (поводом очекивања од тзв. демократских промена из 2000.) почиње “крчкање” социјалног лонца: у фази када политичка реторика – и пратећи марифетлуци – тзв. политичкој елити више не могу да обезбеде ауторитет и респектовање – а закони престану да буду средство за очување социјалног мира – држава, због недостатка стратегије препознавања и дефинисања виталног националног интереса у домену стратешке безбедности – почеће да прибегава редукцији грађанских слобода и појачаној репресији (од прислушне до физичке) што ће упалити фитиљ бомбе на којој Србија “седи”.³⁾

Тада, рушењем чувене Русо-ове формуле “...ни најјачи неће бити довољно јак (да задржи власт - примедба аутора текста) уколико силу не трансформише у право, а покоравање у дужност”, настају ширеће пукотине на стубовима поданичког менталитета, на којима почива социјални мир.

Од тог тренутка само је корак до избијања спорадичних сукоба на “ободима” друштва – које ће иницирати, из илегале, различите милитантне и парамилитантне групе, под паролом да је свака држава – када јој се уклоне пропагандне обланде - илегалитимна владавина насиља, а манипулација је утолико суптилнија, уколико је друштво демократскије.⁴⁾

Анализирајући, својевремено, социјалну ситуацију у Немачкој – која је, на основу мојих истраживања и компаративне анализе, у низу параметара фрапантно подударна нашој – чувени филозоф Маркузе је констатовао да “...потлачени имају природно право на отпор чим законска средства постану недовољна”, јер “...закон и ред су увек закон и ред оних на власти”.

Појави тероризма – подсетимо се – са једне стране, доприносе *објективни* проблеми (болне неправде, фрустрирајуће аномалије, итд.) у економској бази и политичкој надградњи друштва и, са друге стране, *субјективна* процена терориста – односно, планера терористичке стратегије – да је тзв. *оружана алтернатива* једини могући, најбржи и најправеднији “одговор” на такво неодрживо стање.⁵⁾

3) Вукашин Павловић, *Друштвени корени и промене*, Завод за уџбенике, Београд, 2009, стр.36-38,

4) Милан Пашански, *Савремене камиказе*, НИРО Књижевне новине, Београд, 1987, стр. 35-40.

5) Вукашин Павловић, *Цивилно друштво и демократија*, Службени гласник и Завод за уџбенике, Београд, 2009, стр. 86-95.

Неопходно је указати на један, изразито неповољан безбедносни тренд, који добија на убрзању, и који - да нас догађаји не претекну – под хитно мора доћи у фокус безбедносне стратегије.

МАРГИНАЛИЗАЦИЈА МЛАДЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

У Србији је део омладине и младе интелигенције потпуно маргинализован и, за сада се, у својој растућој фрустрацији – која води експлозији социјалне патологије – окреће дроги, сектама, изливу неконтролисаног беса на спортским приредбама, организованом криминалу под плаштом фудбалских “навијача”, итд. а, у домену (пара)политичког организовања, један део узима учешће у (пара)милитантним организацијама шовинистичке оријентације. Довољно је указати на појаву “Приручника за грађанску непослушност” (који се конспиративно дистрибуирао на територији Војводине), а који неодољиво подсећа на “Приручник за градског герилца” из пера чувеног бразилског терористе Карлоса Маригеле са, својевремено, историјским последицама по развој светског тероризма.

Претпоставке урбаног тероризма, у главама најекстремнијег дела младих људи, већ су се “примиле”. Облици тероризмогеног понашања, за сада, се испољавају кроз аутодеструкцију: самоубиства (често као својеврстан “перформанс”), дрога, секте итд. При томе, као “окидач” социјалних немира, могу бити искоришћене милитантне групе ултралибералне, шовинистичке оријентације, неонацисти, “навијачи”, итд. Постоји реална опасност, да се, уз појачану репресију државе (кроз судске забране њиховог деловања) најмилитантнији део повуче у илегалу, и прибегне конспиративним начинима организовања и деловања, а тада је само корак до оружане “алтернативе”, јер су сви услови за њу испуњени. Када неки од надземних, или подземних, центара политичке моћи и утицаја, изврши пажљиву селекцију ових фрустрираних и промашених младих људи – али, са друге стране, високо образованих и интелектуално моћних – усади им мит о припадности новој елити, са историјском мисијом да “промени свет” (и настави оданде, где су њихове родитеље спречили 1968. год) и, очигледно, неодрживо стање у земљи, потом, их – у оквиру “преласка са речи

на дела” - обучи у руковању ватреним оружјем, експлозивима и високо софистицираним знањима са безбедносним импликацијама, затим, новчано обезбеди, а извршитеље усмери на пажљиво простудиране, одабране симболичне мете друштвене деструкције (тајкуни, корумпирани политичари, итд) настаје *deja vi* онога сто се већ одиграло у ондашњој Италији и Немачкој у периоду 1968-72. године.

Ако планери тог тероризма зналачки изаберу прве мете напада, око чијег “кажњавања” постоји прећутни друштвени консенсус дела “обичних грађана”, тај први, и најважнији, талас тероризма, наићи ће на делимично одобравање – јавно или прећутно – а тада не постоји ни један систем безбедности, који може пресећи тај тренд. На тај, “спонтано” настали процес, сигурно ће се надовезати политичко надземље и подземље у функцији својих интереса. Такође, и стране обавештајне службе ће узети учешћа у тим збивањима, која су већ на помолу. Томе треба додати огроман – унутрасњи и спољни – новац који је у “игри” око утицаја на даље развоје правца Србије. То све има за последицу стварање *ванпарламентарних центара моћи*, који директно *редукују суверену народну вољу* изражену на изборима, а која је опредмећена формирањем парламента, као политичког израза слободно испољене народне воље. Тако се формира – кроз изборни процес плуралне демократије - једина легитимна власт, проистекла из суверене народне воље, а све остале су нелегитимне те, самим тим – нелегалне.

ТРАНЗИЦИЈА БЕЗБЕДНОСТИ

Транзиција безбедности, поједностављено, представља “пакет” мера, које се морају паралелно спровести у две, узајамно прожимајуће, области: а) *теоријско-доктринарној*, из чега ће произаћи *нова филозофија безбедности*, и б) *институционално-организационој*, из чега ће настати *нова архитектура безбедности*. Битно за реализовање овог концепта је ургентно утврђивање *редоследа приоритета*, и њихова *етапна ороченост*, уз стриктна персонална задужења нових безбедносних кадрова.

Из наведеног произилазе следећи приоритети, који се сада намећу:

1. *Неопходност ургентног дефинисања (и постизања националног консенсуса, без обзира на страначку припадност) виталног националног интереса у домену стратешке безбедности (са свим пратећим процесима, који имају безбедносне реперкусије), и који мора бити јавно прокламован.*
2. *Дијагностицирање и утврђивање безбедносног стандарда земље у сваком тренутку: неопходно је дефинисање релевантних безбедносних параметара, који се перманентно прате и анализирају. Тиме безбедносни систем остварује континуитет а, на основу анализа, врши степеновање безбедносне ситуације у земљи (напр. зелени, жути...статус), што аутоматски активира унапред планиране егзактне процедуре служби, агенција и појединаца, са јасним поделама ресорних и персоналних задатака и задужења.*
3. *У теоријско-доктринарној области, намеће се неколико ургентних потеза, од капиталног значаја: а) усвајање нове дефиниције безбедности (проистекле из заштите ВНИ Србије) у складу са потпуно новим безбедносним изазовима; б) детекција нових извора угрожавања безбедности Србије (на пр “улагање” новца у политику – нелегално финансирање странака); в) дефинисање безбедносних приоритета Србије. Све наведено чини конститутивне елементе нове филозофије безбедности, квалитетно другачије од оне на којој се базира актуелни, превазиђени, безбедносни систем Србије.*
4. *У институционално-организационој области, која обухвата, у ширем смислу, радикалне резове – за почетак, у зонама преклапања – у законодавству и судству а, у ужем смислу, потпуно ново етаблирање система безбедности, да би у потпуности одговорио духу новог времена, престоје, такође, неопходне активности. Оне ће се, укратко, кретати од увођења нових организационих облика, па до потпуно измењеног система школовања кадрова за нове безбедносне изазове.*
5. *Нужно је формирање Савета за стратегију националне безбедности (ССНБ) – интердисциплинарног,*

визионарског “труста мозгова”, лишеног партијских предзнака. Савет мора бити способан да препозна и дефинише витални српски национални интерес, који мора бити јавно прокламован, и не сме бити девалвиран страначком борбом за власт. *Стратески циљ нације мора бити “расклопљен” на јасно одређене и временски орочене парцијалне етапе (уз стриктна ресорна и персонална задужења) чија сукуцесивна реализација води остваривању ВНИ.*

6. Садашњи систем безбедности је конципиран на старим, превазиђеним параметрима: гломазан је, скуп и неефикасан, често неприхваћен од шире јавности, са делимично некомпетентним руководством из прошлости, изнутра конфронтиран поларизацијама политичког живота, неретко оптерећен хипотекама нерешених афера из прошлости, итд. Из наведеног – посебно имајући у виду тачке 3. и 4. – произилази неколико ургентних задатака: Снагом стручног знања – широм геостратешком компетентношћу, и аналитичким увидом у дејства страног фактора, верзираношћу у сагледавању безбедносних последица кризних кретања у земљи (која, поред осталог, воде гомилању *тероризмогенних фактора*), организовањем стручних саветовања (где се добијају корисна укрштања научне теорије и “занатске” праксе) а, такође, придобија шири јавност и њена подршка неопходним “резовима” у безбедносном систему - компетентно руководство наметнуће неопходност утемељених промена система безбедности, од државног ка националном концепту, од којих треба посебно истаћи:
- а) *Стварање обједињене обавештајно-контраобавештајне заједнице – Национална безбедносна агенција (НБА), коју би чинили елитни делови БИА, ВОА и ВБА.*⁶⁾
- б) *Национална Безбедносна Агенција (НБА) би, кроз активност Пет Главних управа: 1. Обавештајну; 2.*

6) *Задатак ове Агенције је одбрана стратеских компоненти ВНИ Србије, одн. Пресецање унутрашњих дестабилизационих процеса, као и свих пратећих последица у домену политичких, економских, безбедносних и психолошких кретања. Са друге стране, супростављање стратегији “редуковања” суверенитета земље у режији страног фактора, у сарадњи са домаћим експозитурима.*

Контраобавештајну; 3. за Космет и југ Србије; 4. за Антитероризам; 5. за Неутралисање нелегалних (ванпарламентарних) центара моћи и утицаја (у којој предњачи делатност 3 мафије: економске – политичке - гангстерске (организовани криминал), реализовала примарне задатке).

Тимови интердисциплинарних експерата би се бавили социјалним претпоставкама настанка аутохтоног тероризма (анализа трендова праваца понашања једног броја младих, маргинализованих и фрустрираних генерација, које су темпирана бомба Срби

в) Посебно разрадити *пакет закона о раду НБА*: јасна законска регулатива мора прецизирати шта је економска, политичка и гангстерска мафија, чија делатност потпада под удар Агенције (на пример, где је танка црвена линија разграничења између са једне стране демократских протеста и са друге стране субверзивне делатности у режији страног фактора, коју – “душобрижничке” земље НАТО-а, чувајући наше грађанске слободе од нас самих - иначе, без дилема, сузбијају у својим земљама), да не бисмо (поново) добили политичку полицију.

На основу наведених чињеница неопходно је направити више јавних саветовања, уз учешће свих заинтересованих: полицијски експерти, стручњаци ЕУ, невладин сектор, представници цивилног друштва, итд. Тако ће се допринети демократском “проветравању” овог “табу ресурса”, а у погледу оперативног рада (прислушкивање, убачени агенти-провокатори, тајни претреси, програм заштите сведока, и тд) консултовати законодавство западних демократија, као и механизме тзв цивилне контроле обавештајног система. Као путоказ за Србију су, посебно занимљиве одредбе законодавства оних земаља (В. Британија, Шпанија, Француска, итд.) које имају проблема са сепаратистичким тероризмом на својој територији (ИРА, ЕТА итд.).

Савет за стратегију националне безбедности (ССНБ), као премијерова “десна рука”, планира безбедносну стратегију земље, коју овај спроводи и контролисе. На овај начин би се постигли вишеструки ефекти: 1. Савет (ССНБ) конципира комплетну (пара)безбедносну стратегију земље, уз максимално респектовање ВНИ; 2. Планира задатке Главним управама НБА, и реферише премијеру о њиховој реализацији.

ИНТЕГРАЛНА БЕЗБЕДНОСТ

Национална безбедносна агенција (НБА) је тако осмишљена у систему безбедности Србије, да Главним управама покрива изворе угрожавања стабилности земље, а својом активношћу реализује безбедносне приоритете, односно, sukcesивним извршавањем ових задатака, остварује и штити витални национални интерес у домену стратешке безбедности Србије, што називам *интегралном безбедношћу*.

Наведеним би се постигла примена осмишљене безбедносне стратегије, која би, у први план избацила стратешки циљ нације у овој области, и још једну битну ствар: максималну искоришћеност, иначе скромних, кадровских потенцијала, нарочито после приоритетног чишћења ових служби од идеолошко-политичких “сурвивала”, и лица криминогене прошлости и садашњости, по формули: декриминализација + департизација= професионализација.

Савет за стратегију националне безбедности (ССНБ) - везано за заштиту ВНИ – ће се бавити и стратешким последицама приватизације (посебно националних ресурса), безбедносним аспектима концесија, и тд. Наиме, нико се до сада није студиозно бавио анализом где је “танка црвена линија” разграничења, испод које Србија постаје колонија, односно, земља јефтине, правно незаштићене, радне снаге, на туђој територији, која је некада била наша дедовина. То отвара следеће питање: на ком се степену распродаје националних ресурса, губи “контролни пакет” акција, односно, способност одлучивања о сопственој будућности? Овако замисљена и реализована транзиција безбедности ствара реалне претпоставке за успостављање – уз максимално респектовање српских интереса – истинског партнерског односа са тзв међународном заједницом, односно, реалну могућност, да на бази заједничког интереса, *наш партиципализам (ВНИ) инфилтрирамо у светски глобализам*. Из наведеног произилази да ће се компетентност стратегије новог концепта националне безбедности мерити квалитетом остваривања битног предуслова-транзиције безбедности. Без испуњења овог *conditio sine qua non* застите и очувања ВНИ Србије, наудићемо, по мисљењу аутора овог текста, планерима и реализаторима редукције суверенитета земље, у истој оној мери, у којој су Алонсо Кихано (алијас Дон Кихот) и Санчо Панса, својевремено, наудили ветрењацама!

ЛИТЕРАТУРА

- Ђорђевић, Ј., *Политички систем*, Савез удружења правника Југославије, Београд, 1967.
- Jessor, V., *State power*, Polity Press, Cambridge, 2008.
- Пашански, М., *Савремене камиказе*, НИРО “Књижевне новине”, Београд, 1987.
- Пашански, М., *Угрожавање безбедности дипломатско-конзуларних представништва и добара која користе, као и средстава транспорта и везе, актима међународног тероризма у периоду од 1946 до 1984. године*, докторска дисертација, Универзитет у Љубљани, мај 1986.
- Павловић, В., *Друштвени корени и промене*, Завод за уџбенике, Београд, 2009.
- Павловић, В., *Цивилно друштво и демократија*, Службени гласник и Завод за уџбенике, Београд, 2009.

Milan Pasanski

TRANSITION OF SECURITY: FROM STATE-ORIENTED TO NATION-ORIENTED CONCEPT**Resume**

Basic point can be summarized in the fact that state security protects the state, including the concrete and even personalized state officials, that is – political and economic monopolies; and political and economic elites, immanent to state mechanism. On the other hand, in the focus of the national security is the fatherland, which is made from territory and people, and which is protected (by the mechanism of national security) from different forms of reduction: of territory, of population, of national resources, of sovereignty. It is important to underline the fact that fatherland does not have any ideological or political attributes, nor it has the concrete form of government. People (that is, the electorate) as a primal bearer of sovereignty and owner of the state, can decide freely on the form of government and structure of the state (as a service for optimal realization of its interests). Concept of national security, understood as apolitical, professional instrument, has to protect the inviolability of sovereign people’s will, which determines the following parameters of plural democracy: form of government, mechanisms of execution and separation of powers, forms of organization and functioning of state services, and, above

all, free multiparty elections. This constitutes the historical chance of new security system based on national concept – returning to its foundations of professionalism, focused on providing security as apolitical craft of protection of fatherland. In that particular task, our country has strong ally in the EU, which demands thorough reform of security agencies (concept named “transition of security” by the author), which will, in its final form, create the same security fundament as the national security systems of EU countries already posses. That way, our new national security could be easily connected in single security strategy of the EU, with national particularities tolerated in less official fields. We can conclude that competent national leaders – as well as the heads of security agencies - are creating the bases of new pragmatic patriotism, measured with efficiency. Based on that, the competence of the strategy of new national security concept will be measured in quality of achieving the transition of security.

Key words: *vital national interest, transition of security, new philosophy of security, animus terrorandi, integral apolitical security*

* Овај рад је примљен 27. октобра 2016. године, а прихваћен за штампу на састанку редакције, 1. новембра 2016.